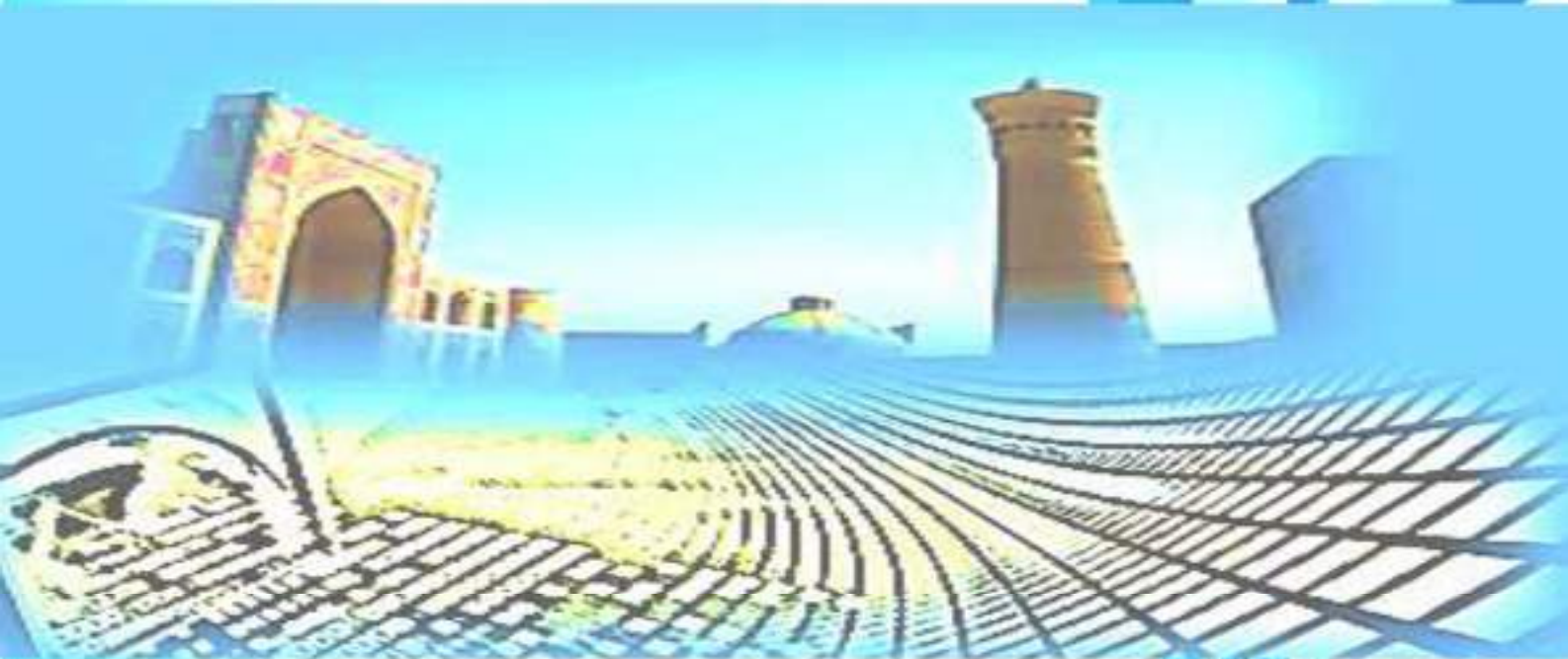

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI XALQ TA'LIMI
VAZIRLIGI
BUXORO VILOYATI XALQ TA'LIMI XODIMLARINI
QAYTA TAYYORLASH VA ULARNING MALAKASINI
OSHIRISH HUDUDIIY MARKAZI**

**“Kreativ pedagogik va psixologik
texnologiyalar-axborot ortib borayotgan
zamonaviy global dunyoda intellektual
faollikni oshirish omili sifatida”
mavzusidagi xalqaro miqyosidagi onlayn ilmiy-amaliy
konferensiya materallari to'plami**

**Материалы международной научно-методической онлайн
конференции на тему «Креативные педагогические и психологические
технологии как фактор повышения интеллектуальной активности в
растущем глобальном мире»**

**Materials of the international scientific and methodological online
conference on the topic "Creative pedagogical and psychological
technologies - information as a factor in increasing intellectual activity in the
growing global world."**

BUXORO-2022 yil 21-IYUN

**Buxoro viloyat xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish
hududiy markazi**

2022 yil 21-iyunda onlayn tarzda "Kreativ pedagogik va psixologik texnologiyalar-axborot ortib borayotgan zamonaviy global dunyoda intellektual faollikni oshirish omili sifatida" mavzusida xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasiga tayyorgarlik ko'rish va uni yuqori saviyada o'tkazilish bo'yicha:

TASHKILIY QO'MITA HAY'ATI		
1.	Safarov A.K.	Buxoro viloyat xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish hududiy markazi direktori
2.	Alkarov E. M.	Xalq ta'limi vazirligi A. Avloniy nomidagi xalq ta'limi muammolarini o'rganish va istiqbollarini belgilash ilmiy-tadqiqot instituti bo'lim boshlig'i
3.	Qosimov U.A	"Pedagogika va psixologiya, ta'lim texnologiyalari" kafedrası mudiri, ps.f.n., dotsent, ilmiy-metodik kengash kotibi(mas'ul-moderator)
TAHRIR HAY'ATI		
1.	Astanov Sh.R.	O'quv jarayonini tashkil etish bo'lim boshlig'i
2.	Qosimov U.A	"Pedagogika va psixologiya, ta'lim texnologiyalari" kafedrası mudiri, ps.f.n., dotsent
3.	Astanov R.V.	"Aniq va tabiiy fanlar metodikasi" kafedrası mudiri.
4.	Axmedov B.Ya	"Tillarni o'qitish metodikasi" kafedrası mudiri, f.f.n., dotsent
5.	Yadgarova G.T	"Maktabgacha, boshlang'ich va maxsus ta'lim metodikalari" kafedrası mudiri, ps.f.n
6.	Xaydarov Y.X.	"Ijtimoiy iqtisodiy fanlarni o'qitish metodikasi" kafedrası mudiri, tarix fanlari nomzodi, dotsent
7.	Olimov T.X.	"Pedagogika va psixologiya, ta'lim texnologiyalari" kafedrası, dotsenti(Ph.D.)
8.	Gadoeva M.M.	"Pedagogika va psixologiya, ta'lim texnologiyalari" kafedrası, katta o'qituvchisi
9.	Baqoeva M.I.	"Pedagogika va psixologiya, ta'lim texnologiyalari" kafedrası, katta o'qituvchisi
10.	Kozimova D	"Pedagogika va psixologiya, ta'lim texnologiyalari" kafedrası, o'qituvchisi

Muharrir(mas'ul, moderator): U.A.Qosimov – "Pedagogika va psixologiya, ta'lim texnologiyalari" kafedrası mudiri, ps.f.n.

**Matnlarda foydalanilgan misol, ko'chirma va ma'lumotlar aniqligi uchun
mualliflar javobgardirlar.**

AXMEDOVA SHOIRAXON BILALXANOVNA

AVXTXQTMOHM

"Aniq va tabiiy fanlar metodikasi"

kafedra katta o'qituvchisi

shoiraxon66@inbox.uz shoira.ahmedova.66@mail.ru

MALAKA OSHIRISH JARAYONIDA INFORMATIK-PEDAGOGIK O'QUV MODULLARINING KREATIV O'QITISH METODLARI VA DIZAYN FIKRLASH TEXNOLOGIYASI

Annotatsiya. Maqolada informatika o'qituvchilarining ijodiy tafakkurini rivojlantirish va innovatsiyalarni yaratishga yo'naltirish, muammoli faoliyat turlarini tahlil qilish, muammolarni mustaqil anglash, o'z imkoniyatlarini rivojlantirishga sarflash – ijodiy o'qitish ko'rib chikilgan

Kalit so'zlar: Ta'lim samaradorligi, maqsad, pedagogik va innovatsion texnologiya, ijod, tafakkur, global va lokal, kreativlik, Edraw Max dastur..

Abstract. The article discusses the development of creative thinking of computer science teachers and the creation of innovations, the analysis of problem-based activities, independent understanding of problems, the development of their potential - creative teaching.

Keywords: Educational effectiveness, purpose, pedagogical and innovative technology, thinking, global and local, creativity, Edraw Max program.

Аннотация. В статье рассматривается развитие творческого мышления учителей информатики и создание инноваций, анализ проблемной деятельности, самостоятельное осмысление проблем, развитие их потенциала - творческое обучение.

Ключевые слова: Эффективность образования, цель, педагогические и инновационные технологии, креативность, мышление, глобальное и локальное, креативность, программа Edraw Max.

Ta'lim samaradorligini oshirish muvaffaqiyati, innovatsion texnologiyalarni pedagogik jarayonda faol qo'llash orqali, yetuk mutaxassislar tayyorlashdir.

O'zbekistonning 2022-2026 yillarga mo'ljallangan taraqqiyot strategiyasida to'rtinchi ustuvor yo'nalish aynan ta'lim sohasini, inson kapitalini rivojlantirishga qaratilgan.

Davlatimiz rahbari bu hayot-mamot masalasi ekanini ta'kidladi.

– Bu sohadagi islohotlarni kechiktirishga haqqimiz yo'q. Maktab ta'limida poydevorni bugundan mustahkam qo'yishimiz kerak. Bunga barcha e'tiborimiz va resurslarimizni safarbar qilamiz. Qiyin yo'lni tanlayapmiz, lekin shu yo'l muammolarni yechadi, – dedi Shavkat Mirziyoev[1].

O'zbekiston Respublikasida pedagogik yo'nalishda olib borilayotgan ilmiy izlanishlar dialektik yondashuvga asoslanadi. Pedagogik hodisa, voqyelik va ularning

qonuniyatlarni aniqlashga bunday yondashuv pedagogik hodisa va jarayonlarning umumiy aloqasi, ularning izchil, uzluksiz rivojlanishi, bolaning fiziologik rivoji uning psixologik, intellektual jihatdan takomillashtirib borishini ta'minlashi, qarama-qarshiliklarning shaxs kamolotini ta'minlashdagi o'rni va roli, shuningdek, dialektika kategoriyalarining ahamiyatini e'tirof etadi. [2].

Ta'lim maqsadi - bu jamiyat va shaxs rivojlanishining talablariga javob beradigan, kutilayotgan hamda rejalashtirilayotgan natijalar tavsifidir.

Farberman B.L. fikrlariga ko'ra, "Pedagogik texnologiya – bu o'qitishga o'ziga xos yangicha (innovatsion) yondoshuvdir. U pedagogikadagi ijtimoiy-muhandislik tafakkurining ifodalanishi, texnokratik ilmiy ongning pedagogika sohasiga ko'chirilgan tasviri, ta'lim jarayonining muayyan standartlashuvi hisoblanadi" [3].

Zamonaviy pedagogik va innovatsion texnologiyaning mohiyati ta'limni yuqori darajada samarali tashkil etish uchun maqsad va vazifalarni aniq belgilash, ta'lim natijasini oldindan qayd etish, o'quv predmetlarini to'liq o'zlashtirishga erishish uchun zaruriy ta'lim vositalari, shart-sharoitlarini tayyorlash, oldindan qayd etilgan, aniq kafolatlangan natijaga erishishga qaratilgan zaruriy tadbirlar tizimini ishlab chiqish va ta'lim jarayonini unga rioya qilib tashkil etishdan iboratdir. Informatika fanini o'qitishda asosiy maqsadi o'quvchilarning mantiqiy tafakkurini rivojlantirish.

Buni global (umumbashariy) va lokal (mahalliy) maqsadlarga bo'lishimiz mumkin. Lokal maqsadlar - tashxislovchi, global maqsadlarni esa tashxislab bo'lmaydi va oliy maqsadni bildiradi. Global maqsadlar - lokal maqsadlarning ketma-ketligi asosiga quriladi va odatda ularga erishib bo'lmaydi.

Shuningdek, ta'lim maqsadi ichki va tashqi yo'nalishga ega. Ta'limning tashqi maqsadi davlat tashkilotlari kabi aniq tarixiy shartlar asosida ishlab chiqaruvchi kuchlarning rivojlanishi, umumiy madaniyat, fuqarolarning huquqiy munosabatlarini mustahkamlash va jamiyat a'zolarining ahloqiy - huquqiy negizlari asosida jamiyat hayotini ta'minlashdan iborat.

Ta'limning ichki maqsadi - shaxs imkoniyatlari, rivojlanishi, chuqur bilim, ko'nikma, malakalarini amaliyotda qo'llay olish qobiliyatiga egaligi bilan tavsiflanadi. U ijtimoiy muhit tomonidan maqsadli kuchni talab qiladi va shu kuchlar moddiy imkoniyatlarni yaratishga, ob'ektiv - ijtimoiy shartlarga, shuningdek, insonning ma'naviy-ahloqiy takomillashishi uchun yangi imkoniyatlar tarixiy pog'onasini ochishiga sarflanishi kerak.

Zamonaviy ta'lim tizimi o'z oldiga shaxs kreativligi, kompetentligi sifatini shakllantirishni asosiy maqsad qilib qo'ygan holda reproduktiv o'qitish strategiyasidan voz kechishi lozimligini, bunda ta'lim standartlariga mos keluvchi

bilim, ko'nikma va malakalarni o'z ichiga olgan holda o'quv rejaga kiritilishi kerakligini nazarda tutadi.

Informatika o'qituvchilarining ijodiy tafakkurini rivojlantirish va innovatsiyalarni yaratishga yo'naltirish, muammoli faoliyat turlarini tahlil qilish, muammolarni mustaqil anglash, o'z imkoniyatlarini rivojlantirishga sarflash – ijodiy o'qitishning maqsadi hisoblanadi va aynan kreativ o'qitishga bo'lgan ehtiyojni talab qiladi. Shunday qilib, malaka oshirish kurslaridagi ijodiy tafakkurini rivojlantirish maqsadi – informatika o'qituvchilarining pedagogik mahoratini rivojlantirish, shuningdek ularning ijodiy fikrlashini kreativ o'qitish metodlari va dizayn fikrlash texnologiyasi yordamida takomillashtirishdir. O'qituvchining ijodkor va kreativ bo'lishi yoki bo'lmasligi emas, balki darslarni ijodkorlik, kreativlik ruhida tashkil etishi, yangi g'oyalarni ta'lim jarayonida sinab ko'rishga intilishi zarur. Mashg'ulotlarda o'qituvchi "kreativlik yo'l xaritasi"ga ko'ra quyidagi to'rtta yo'nalish bo'yicha harakatlanadi va ulardagi harakatlar pedagoglarning kreativligini ifodalovchi belgilar (Patti Drepreau) sanaladi: 1) ijodiy fikrlash ko'nikmalarini namoyon etish; 2) talabalarni o'quv fanlarini qiziqish bilan o'zlashtirishga rag'batlantiruvchi strategiya (metod va vositalar)dan foydalana olish; 3) innovatsion yondashuv va pedagogik masala (muammo)larning yechimini topishga kreativ yondashish; 4) kutiladigan natija.

Tadqiqotlarimizga kura informatika ukituvchilarining kreativlikligini rivojlantirishida uning ma'ruza, amaliy, seminar-trening va laboratoriya mashg'ulotlari uchun o'quv topshiriqlarini ishlab chiqishga ijodiy yondashish ko'nikma va malakalariga ega bo'lishi asosiy omillaridan biridir. Demak, informatika ukituvchi(tinglovchi)lari uchun o'zlarida kreativlik qobiliyatini rivojlantirish yo'lida tizimli, izchil amaliy harakatlarni tashkillashtirish muxim: 1. Matnli axborotlarni grafik shakliga o'tkazish - matnli, ayniqsa, katta hajmdagi matnli axborotlar tinglovchilar tomonidan qiyin qabul qilinadi. Zamonaviy sharoitda matnli axborotlarni grafik shakliga o'tkazish kerak buladi. O'quv axborotlarini grafik shakliga o'tkazishda ma'lumotlarni model, sxema, jadval, diagramma, tasvir, klaster, matematik, fizik, geometrik ko'rinishlarida ifodalash maqsadga muvofiqdir. 2. Interfaol metodlardan foydalanish - mashg'ulotlarda interfaol metod (strategiya, grafikr organayzer)lar bilan ishlash talabalar tomonidan o'quv axborotlarini tizimli, yaxlit holda o'zlashtirish imkoniyatini yaratadi. Qolaversa, interfaol metodlar yordamida talabalar o'quv axborotlari bilan ishlashda bilimlarni tahlil qilish, sintezlash, muhim tushunchalarni tizimlashtirish, ob'ekt, jarayon, faoliyat, voqyea,

hodisalarning umumiy mohiyatini aniq ifodalash kabi ko'nikma, malakalarni o'zlashtirishga muvaffaq bo'ladi[4].

Dars mashg'ulotlarini olib borishda zamonaviy innovatsion va pedagogik texnologiyalarning uslublaridan foydalanish natijasida o'qituvchining dars jarayonidagi roli kamaytirilib, asosiy e'tibor aniqlashtirilgan o'quv maqsadlariga erishish uchun tinglovchilarni faollashtirish(trening uslublari)ga qaratiladi. Masalan - Edraw Max dasturi infografika, elektron didaktik tarqatma materiallar, o'n bir hil dasturlarga eksport qilish va flaer dizaynini yaratishga mo'ljallangan professional dastur. Dastur interfeysi qulay va sodda, funksiyalarni bajarish oson va tushunarli. Edraw Max dasturi professional ko'rinishga ega bo'lgan, flaer, sertifikat va boshqa turdagi elektron tarqatma materiallarni tayyor shablonlar yordamida yaratish imkoniyatini beruvchi uskunalar paneliga va dastur avtomatik ravishda gipermurojaatlar, tasvirlar qo'shish imkoniyatiga egadir. Tayyor maxsulotlarni PDFga , MS PowerPoint formati, MS Word, MS Excel dasturi va boshqa grafik formatlarga eksport qilish imkoniyatiga ega. Dastur yordamida elektron didaktik tarqatma materiallar va ular ustida turli qo'shimcha elektron variantda amallar bajarish imkonini beradi. Mashg'ulot jarayonida «tahliliy fikrlash» interfaol usulidan foydalanish yaxshi natijalar berib, u uchta faza asosida amalga oshiriladi: da'vat, anglash, mulohaza. Ular bir birini to'ldiradi va doim yaxlit, mazmunan yakunlangan natijaga olib keladi. Da'vat bosqichida «sinkveyn» strategiyasini qo'llab, tinglovchilar fikrini bir joyga to'plab olinadi. Masalan tayanch so'zlardan biri «ob'ekt»ni ta'riflaymiz: 1. ob'ekt (nima? -ot) 2. ikki, uch (qanday? -sifat) 3. chizadi, rangga bo'yaydi, harakat beradi (nima qiladi? -fe'l) 4. Ishonchli, tezkor, sodda, qulay (hayolingizga nima keldi?) 5. tasvir (sinonimi). Anglash bosqichida avvalgi va yangi bilimlar orasidagi bog'liqlik kuzatilib, bu bosqich uchun klaster usulini tavsiya qilishimiz mumkin. Bunda mavzuga tegishli asosiy tushunchalar bo'yicha miya hujumi o'tkaziladi va to'plangan axborotlarning o'zaro bog'liqliklari aniqlanib, guruhlariga ajratiladi, ya'ni turkumlanadi: Mulohaza bosqichini «Venn diagrammasi» strategiyasi asosida amalga oshirish talabalarda turli tushunchalarni o'ziga xos va har biri uchun umumiy bo'lgan belgilarini yoki xususiyatlarini ajrata olish orqali ularning fikrlash qobiliyatlari rivojlantiriladi. Ixtiyoriy bog'lanish va shina strukturali lokal hisoblash tarmog'i montaji Dasturiy vosita Tasvirlarni kayta ishlovchi PhotoShop, CorelDraw, 3DMaxStudio, yedraw_Max Mantlarni kayta ishlovchi WordPad, Word Photoshop Umumiy jixatlari yedraw_Max -tasvir ikki o'lchovda bo'ladi; - animatsiya chegaralangan; -dasturiy vosita; -tasvir yaratiladi; -kayta ishlanadi; -tasvir uch o'lchovda bo'ladi; -animatsion namoyishlar imkoniyati keng zarur bo'ladi.

Malaka oshirish kursining asosiy vazifasi – informatika o'qituvchilarining har tomonlama rivojlanishi uchun maqbul shart-sharoitlarni yaratib berish hisoblanadi. Ijodiy tafakkur - ta'lim jarayonini tashkillashtirishni o'zida mujassamlashtirib, kreativ o'qitish jarayonini shakllantirish, kreativ o'qitish metodlari va texnologiyalari orqali kreativ salohiyatni oshirish, turli uslublardan bilim va ko'nikmalar muvozanatini rivojlantirishda foydalanish, tinglovchilarning ta'lim dasturlarini shakllantirishda faol ishtirok etishni o'z ichiga oladi.

Davlat ta'lim standarti talablariga muvofiq, ta'lim jarayonida innovatsion va pedagogik texnologiyalarini qo'llash, kadrlar tayyorlashning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Foydalangan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoev. Maktab ta'limini rivojlantirish masalalari bo'yicha videoselektor yig'ilishi. -UzDaily.uz Internet-nashri OAB. 2022.12.28.
2. Z.B. Ahrorova, Sh.B. Ahmedova, N.G.Dilova. Umumiy pedagogika. O'quv qo'llanma / - Buxoro: FAN VA TA'LIM. 2022.-5B.
3. Фарберман Б.Л. Педагогические технологии. Ташкент. Фан. 2000г.
4. Sh.B. Ahmedova. O'zMU Mustaqil tadqiqotchisi. Dissertatsiya-II-Bob. Toshkent.2022y.

	ФАКУЛЬТЕТА.	
7.	ЗАВГОРОДНЯЯ ЕЛЕНА ВАСИЛЬЕВНА доктор психологических наук, Институт психологии имени Г.С. Костюка НАПН Украины ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ ВЛИЯНИЕ УЧИТЕЛЯ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ МЫШЛЕНИЯ УЧАЩИХСЯ	65
8.	MLARIPOIV Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti "Informatika va AT" kafedrası mudiri fizika-matematika fanlari doktori, professor INFORMATIKA VA AXBOROT TEXNOLOGIYA FANINI O'QITISHDA PEDAGOGIK DASTURIY VOSITALARNI QO'LLASH METODIKASI	70
9.	Б.Я.АХМЕДОВ зав. каф., доцент «Методика преподавания языков» РЦПнПКЧО Бухарской области, b.ahmedov51@mail.ru ФОРМИРОВАНИЕ РЕЧЕВЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА	74
10.	YULDASH HAYDAROV, Buxoro viloyat xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish hududiy markazi "Ijtimoiy-iqtisodiy fanlarmetodikasi" kafedrası mudiri, tarix fanlari nomzodi, dotsent-haydarovyu@inbox.uz tel: 98 274 55 85 TARIX TA'LIMIGA INNOVATSION YONDASHUVLAR (TARIXNI "KECHA VA BUGUN" TAMOIYILI ASOSIDA TAHLILY O'RGANISH MISOLIDA)	77
11.	RASTANOV Buxoro viloyat XTXQT va MOHM "Aniq va tabiiy fanlar metodikasi" kafedrası mudiri. HAMKORLIKDAGI TA'LIM –O'QUVCHI KREATIV INTELLEKTUAL FAOLLIGINI OSHIRISHNING MUHIM OMILI	84
12.	YADGAROVA GULBAXOR TILLAIEVNA p.f.n.,(P.hD)., Buxoro viloyati XTXQTMOHM, "Maktabgacha, boshlang'ich va maxsus ta'lim metodikasi" kafedrası mudiri TA'LIM-TARBIYA JARAYONIDA PEDAGOGNING KREATIV POTENSIALLIK DARAJASI MUHIM OMIL SIFATIDA TA'LIM-TARBIYA JARAYONIDA PEDAGOGNING KREATIV POTENSIALLIK DARAJASI MUHIM OMIL SIFATIDA	90
13.	NAZAROV AKMAL Buxoro davlat universiteti "Psixologiya" kafedrası mudiri MAKTABGACHA YOSH DAVRI BOLALARDA FIKRLASH QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISHNING SAMARALI YO'LLARI	93
14.	SAFAROV DILMUROD Navoi viloyati xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish hududiy markazi Pedagogika va psixologiya ta'lim texnologiyalari" kafedrası mudiri, Ph.D GLOBALLASHUV SHAROITIDA TURLI ZARARLI G'OYALARIGA QARSHI MUXOFAZANING PSIXOLOGIK VAZIFALARI	97
15.	AXMEDOVA SHOIRAXON BILALXANOVNA AVXTXQTMOHM "Aniq va tabiiy fanlar metodikasi" kafedrası katta o'qituvchisi shoiraxon66@inbox.uz shoirahmedova.66@mail.ru MALAKA OSHIRISH JARAYONIDA INFORMATIK-PEDAGOGIK O'QUV MODULLARINING KREATIV O'QITISH METODLARI VA DIZAYN FIKRLASH TEXNOLOGIYASI	100
16.	ТЛЕУМУРАТОВА НУРЖАМАЛ МАХСЕТОВНА Региональный центр ППКРНО Республики	105